

اسناد پرداختنی کاملاً صحیح است و ظاهراً در کلاسهای حسابداری نیز دقیقاً به این امر اشاره می‌گردد ولی توضیحات شما در قسمت پایانی نامه درخصوص اظهارنظر یکی از اعضای هیأت مدیره حاکی از آنست که شما به هنگام واگذاری چکهای دریافتی از مشتریان (اسناد دریافتنی) در ازای خرید کالا و یا دریافت خدمات نیز حساب اسناد پرداختنی را بستانکار نموده‌اید که این امر کاملاً نادرست و غیرعقلانی است. زیرا در این قبیل مواقع چک واگذار شده موجب کاهش حساب اسناد دریافتنی می‌گردد و می‌بایست حساب اسناد دریافتنی بستانکار گردد.

لذا در صورتی که نظر شما با نظر عضو هیأت مدیره مغایرت داشته و شما مطابق با نظر ایشان نسبت به تنظیم و ثبت دفاتر درخصوص اسناد دریافتنی اقدام ننموده باشید، بدیهی است که حسابهای اسناد دریافتنی و اسناد پرداختنی ناصحیح بوده و با موجودی واقعی اسناد دریافتنی و پرداختنی مطابقت نخواهد داشت.

در این صورت لازم است کلیه اسناد مربوط به این دو حساب (اسناد دریافتنی و اسناد پرداختنی) مجدداً بررسی و نسبت به اصلاح آن اقدام شود. در این خصوص لازم است هنگام واگذاری چکهای دریافتنی از اعضاء و مشتریان در ازای خرید کالا و خدمات دریافتی ... حساب اسناد دریافتنی بستانکار گردد که ظاهراً شما این اقدام را در بستانکار حساب اسناد پرداختنی ثبت نموده‌اید که با بازرنگری اسناد مربوطه جمع این قبیل مبادلات می‌بایست محاسبه و طی تنظیم سندی به شرح زیر نسبت به اصلاح آن اقدام شود.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
اسناد پرداختنی	x x x	
اسناد دریافتنی		x x x x
اصلاح اسناد شماره ... و ... و ... که		
بجای حساب اسناد دریافتنی حساب		
اسناد پرداختنی بستانکار شده است.		

با تنظیم این سند حساب اسناد پرداختنی و اسناد دریافتنی اصلاح خواهد

پاسخ به پرسشهای مالی تعاونیها

○ معصومه گنجی

چکهای در دست افراد مطابقت نمی‌نماید و مغایرت فاحشی مشاهده می‌گردد و با این توضیحات پرسیده‌اند چگونه می‌توانند در جهت رفع اختلافات فیمابین اقدام نمایند تا مانده حسابها با مانده واقعی چکهای دریافتنی و پرداختنی مطابقت نماید. ضمن آنکه یکی از اعضای هیأت مدیره معتقد است که به هنگام واگذاری چکهای دریافتنی از سایرین به افراد و مؤسسات، بستانکار نمودن حساب اسناد پرداختنی صحیح نمی‌باشد و می‌بایست این قبیل چکها در حساب اسناد دریافتنی درج شوند و با این توضیح خواسته‌اند درخصوص تأیید یا رد نظریه ارائه شده نیز اظهارنظر شود.

○ پاسخ: آقای ابراهیمی توضیحات شما در قسمت اول نامه یعنی ثبت چکهای دریافت شده توسط تعاونی در حساب اسناد دریافتنی و ثبت چکهای واگذار شده توسط تعاونی در حساب

پرسش: آقای مهرداد ابراهیمی طی نامه‌ای مرقوم داشته‌اند که اینجانب دوره حسابداری را در اداره کل تعاون گذرانده‌ام و در حال حاضر در یکی از شرکتهای تعاونی فعال سمت حسابدار را عهده‌دار می‌باشم که در این شرکت قسمت عمده فعالیت‌های مالی و مبادلات از طریق دریافت و واگذاری چک مدت‌دار انجام می‌شود که در بسیاری از مواقع نیز چکهای دریافتی از خریداران و مشتریان در ازای خرید و خدمات دریافتی واگذار می‌شود و طبق اصول آموخته شده، هنگام دریافت چک مدت‌دار مبلغ چک در حساب اسناد دریافتنی ثبت می‌شود و هنگام واگذاری چک نیز مبلغ چک واگذار شده در حساب اسناد پرداختنی انعکاس می‌یابد. در حال حاضر که مدت یکسال از انجام امور حسابداری توسط اینجانب می‌گذرد، حساب اسناد دریافتنی با موجودی چکهای دریافتی و حساب اسناد پرداختنی با لیست

معدوم و چکها پس از خط خوردن بعنوان مدارک مستند سند ضمیمه سند حسابداری می‌گردد. در غیر اینصورت اثبات استرداد چک ممکن نبوده و این امر می‌تواند زمینه سوءاستفاده‌های احتمالی را در مؤسسات فراهم آورد.

■ **پرسش:** آقای فرهاد اصغری حسابدار شرکت تعاونی ... از شهرستان ساوجبلاغ عنوان داشته‌اند که این شرکت در ازای مبلغ ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال بدهی یکی از اعضاء چکی به مبلغ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال از وی دریافت نمود تا پس از پرداخت بدهی چک دریافتی را به وی مسترد نماید و چون نامبرده در سررسید مقرر از پرداخت بدهی خود امتناع ورزید، تعاونی چک مذکور را به فری و اگذار نمود تا نسبت به وصول آن در قبال دریافت ۵٪ کارمزد اقدام نماید که پس از مراجعات فرد اخیر بدهکار به شرکت مراجعه و به این امر اعتراض نمود و مقرر شد پس از وصول چک مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال اضافه دریافتی پس از کسر ۵٪ کارمزد به وی مسترد گردد. پرسیده‌اند این رویدادها چگونه قابل درج در دفاتر مالی است. ضمن آنکه توضیح داده‌اند که دفاتر تعاونی از اول سال تاکنون ثبت نشده و هر رویدادی را می‌توان به تاریخ وقوع در دفاتر انعکاس داد.

○ **پاسخ:** از آنجا که هر رویداد مالی می‌بایست به تاریخ وقوع و براساس مدارک مستند در دفاتر قانونی انعکاس یابد، ثبت وقایع انجام شده در این ارتباط به ترتیب ذکر می‌گردد تا به تاریخ انجام در دفاتر منعکس گردند.

۱- به هنگام دریافت چک ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریالی در ازای ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال بدهی ثبت زیر در دفاتر انجام خواهد شد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
چکهای دریافتی	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	
بدهکاران	۸/۰۰۰/۰۰۰	
بستانکاران		۲/۰۰۰/۰۰۰
دریافت چک در ازای مبلغ بدهی آقای ...		

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
حساب اسناد پرداختی	× × ×	
هزینه خیریه	× × ×	
برگشت چک شماره ... صادره در سال ۷۸ و اصلاح حساب هزینه خیریه		

با ثبت سند فوق حساب اسناد پرداختی (مربوط به سال ۷۸) و حساب هزینه خیریه اصلاح و عملاً این هزینه در سال ۷۸ تحقق یافته تلقی خواهد شد ولی چنانچه مدیران در نظر دارند که مبلغ پرداختی در سال جاری در حساب هزینه خیریه ملحوظ شود می‌بایست حساب اسناد پرداختی و سود و زیان سال ۷۸ اصلاح گردد که در این حالت سند زیر در دفاتر قابل انعکاس می‌باشد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
اسناد پرداختی	× × ×	
سود و زیان سال ۷۸	× × ×	
استرداد چک شماره ... صادره در سال ۷۸ و اصلاح حساب و زیان سال مذکور		

که در اینصورت حساب سود و زیان سال ۷۸ و به تبع آن تقسیمات ناشی از آن تغییر خواهد یافت و اصلاح است که درخصوص تغییر حساب سود و زیان سال ۷۸ اقدامی صورت پذیرد و جهت اطلاع یادآوری می‌نماید که به هنگام تعویض چک صادره در سال ۷۸ صرفاً می‌بایست تغییرات انجام شده در حساب اسناد پرداختی به شکل زیر در حسابها انعکاس می‌یافت.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
اسناد پرداختی	× × ×	
اسناد پرداختی	× × ×	
تعویض چک شماره ... جاری سال ۷۸ با چک شماره ... از جاری به سررسید		

که در اینصورت اصولاً انجام ثبتی در حساب هزینه خیریه و یا سود و زیان سال ۷۸ منتفی می‌گردد. ضمناً معدوم نمودن چکهای مسترد شده اصولی نمی‌باشد و در این قبیل مواقع امضاء چک

شد که در صورت محاسبه صحیح جمع اسناد مربوطه و عدم وقوع اشتباه دیگری در این زمینه مانده حسابهای اسناد دریافتی و اسناد پرداختی با جمع موجودی اسناد دریافتی و جمع اسناد واگذار شده به دیگران (اسناد پرداختی) مطابقت خواهد یافت.

■ **پرسش:** خانم میترا بخشی حسابدار شرکت تعاونی خدماتی ... اظهار داشته‌اند که شرکت در ماه رمضان سال ۱۳۷۸ به منظور کمک به یکی از مؤسسات خیریه چکی را بدون تاریخ صادر و به مؤسسه مذکور واگذار نموده و در همان زمان مبلغ چک در حساب هزینه‌های خیریه انعکاس یافت ولی به علت کمبود نقدینگی از مؤسسه خیریه درخواست شد که چک مذکور تا زمان اعلام وجود نقدینگی ... به بانک ارائه نگردد، در سال جاری پس از کنترل حساب اسناد پرداختی متوجه گردیدیم که چک موردنظر بدون اقدام نزد مؤسسه خیریه باقی مانده است و چون حساب بانکی مربوطه در حال حاضر فعال نمی‌باشد چک قبلی با چک جدیدی از حساب جاری فعال فعلی مبادله گردید و قرار شد که این چک در پایان رمضان سال جاری وصول گردد و لذا چک واگذار شده جدید نیز در حساب اسناد پرداختی و هزینه خیریه ثبت گردید و چک قبلی نیز دریافت و معدوم گردید و پرسیده‌اند اصلاح حساب اسناد پرداختی درخصوص چک سال ۷۸ چگونه می‌بایست انجام گیرد.

○ **پاسخ:** با عنایت به اینکه چک اولیه در سال ۷۸ ارائه و مبلغ آن نیز در حساب هزینه خیریه ثبت گردیده است در سال جاری به هنگام تعویض چک، ثبت مبلغ آن در حساب هزینه خیریه صحیح نبوده و می‌بایست حساب هزینه خیریه در سال جاری تصحیح گردد. زیرا عملاً این هزینه در سال ۷۸ ثبت و موجبات کاهش سود و زیان سال مربوطه را فراهم آورده است. بنابراین برای اصلاح سند تنظیمی در سال جاری لازم است به شرح زیر عمل شود.

دریافتی تنظیم توأم سند برای دو مرحله آخر نیز امکان پذیر خواهد بود.

■ پرمیشن: بازرس شرکت تعاونی ... اظهار داشته اند که در اول سال جاری پس از انبارگردانی متوجه وجود کسری در انبار شرکت شدیم که به دنبال پی گیری های فراوان اخیراً انباردار شرکت مقداری کالا بجای کسری به تعاونی ارائه نموده اند که عیناً وارد فروشگاه گردید، درخصوص انعکاس این اجناس در حسابهای شرکت هیأت مدیره و حسابدار دچار اختلاف نظرهایی شده اند و در حال حاضر سؤالاتی به شرح زیر برای تعاونی مطرح می باشد که خواسته اند درخصوص آنها راهنمایی لازم بعمل آید.

۱- کالاهای ارائه شده قابل ثبت در حسابها می باشد یا خیر؟

۲- در صورتی که این کالا می بایست در حسابها انعکاس داده شود نحوه ثبت آن چگونه است و چه حسابهایی در این رابطه بدهکار و یا بستانکار خواهد شد؟

۳- در صورت ضرورت ثبت، کالاها به چه قیمتی قابل محاسبه می باشد (منظور قیمت خرید است یا قیمت فروش)

۴- با توجه به اینکه شرکت دارای کنترل ریالی جهت کالاها می باشد ثبت آن در حسابهای کنترل ریالی چگونه انجام خواهد پذیرد؟

○ پاسخ: در ارتباط با سؤال یک لازم به ذکر است که طبق قانون کلیه رویدادهای مالی شرکت حتی ظهور نویسی یک می بایست در حسابهای شرکت انعکاس داشته باشند. لذا پاسخ بند یک به طور قطع مثبت است.

۲- نحوه ثبت حساب بستگی به چگونگی ثبت، کسری برآورد شده در حسابهای شرکت دارد که در این خصوص موارد زیر مطرح می گردد.

الف: در صورتیکه طبق اصول کسری برآورد شده سال قبل در حسابهای شرکت تحت عنوان بدهی فرد مسؤول ثبت شده باشد، بدیهی است که با ارائه کالاها ارزش آن می بایست در حساب خرید ثبت و متقابلاً از بدهی مسؤول ذیربط کاسته شود که این سند به شیوه زیر تنظیم خواهد شد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
بستانکاران	۲/۰۰۰/۰۰۰	
صندوق		۱/۵۰۰/۰۰۰
هزینه وصول چک	۵۰۰/۰۰۰	
استرداد مبلغ اضافه دریافتی پس از کسر هزینه مربوط به وصول چک		

که با تنظیم سند آخر حساب بستانکاران ناشی از اضافه دریافتی و هزینه وصول آن تسویه می گردد. در دو سند اخیر هزینه ناشی از وصول چک که به عهده بدهکار بوده نیز مشهود می باشد و در صورتی که نخواهیم این هزینه در حسابهای شرکت انعکاسی داشته باشد، در مرحله سوم بجای تنظیم اسناد فوق اشاره سند زیر تنظیم می گردد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
صندوق	۹/۵۰۰/۰۰۰	
بستانکاران		۵۰۰/۰۰۰
چکهای در جریان وصول	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	
وصول چک شماره ... پس از کسر هزینه وصول آن		

که با توجه به سند فوق مانده حساب بستانکاران مربوطه به میزان ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال کاهش یافته که این مبلغ نیز طی چک و یا بطور نقد به بستانکار ذیربط پرداخت و مانده حساب مربوطه تسویه خواهد شد. سند مربوطه به شرح زیر قابل تنظیم می باشد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
بستانکاران	۱/۵۰۰/۰۰۰	
بانک (صندوق)		۱/۵۰۰/۰۰۰
استرداد اضافه دریافتی موضوع چک ... و تسویه حساب		

به این ترتیب هزینه وصول چک در حسابهای شرکت انعکاسی نخواهد داشت ولی پیشنهاد می گردد که روش اول مورد استفاده قرار گیرد تا حسابهای شرکت بیانگر کلیه رخدادهای شرکت باشد.

بدیهی است در صورت همزمانی دریافت وجه چک و استرداد، اضافه

در این مرحله به جای حساب چکهای دریافتی با توجه به سرفصل حسابهای شرکت می توانید از عنوان اسناد دریافتی نیز استفاده نمائید و مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال اضافه دریافتی طی چک نیز تا زمان وصول در چک در حساب بستانکاران باقی خواهد ماند.

۲- به هنگام واگذاری چک جهت وصول با توجه به اینکه چک مذکور از دسترس شرکت خارج و در اختیار فرد دیگری قرار گرفته است، سند زیر قابل تنظیم و درج در دفاتر می باشد.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
چکهای در جریان وصول	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	
چکهای دریافتی		۱۰/۰۰۰/۰۰۰
واگذاری چک شماره ... جهت وصول		

در این مرحله بجای عنوان چکهای در جریان وصول می توانید از حساب بدهکاران (فرد مسؤول وصول چک) نیز استفاده نمائید.

زیرا به طور معمول عنوان چکهای در جریان وصول برای چکهایی استفاده می شود که برای وصول به بانک سپرده می شوند.

۳- پس از وصول چک و کسر ۵٪ کارمزد آن، ثبت زیر در حسابها صورت خواهد گرفت.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
صندوق	۹/۵۰۰/۰۰۰	
هزینه وصول چک	۵۰۰/۰۰۰	
چکهای در جریان وصول	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	
وصول چک شماره ... و پرداخت ۵٪ هزینه کارمزد وصول چک		

۴- در این مرحله با عنایت به وصول چک مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال اضافه دریافتی اولیه می بایست طبق توافق بعمل آمده پس از کسر هزینه کارمزد وصول چک مسترد گردد که در این خصوص سند زیر تنظیم و در دفاتر ثبت می شود.

داده خواهد شد.

۳- در خصوص قیمت‌گذاری کالا نیز در مرحله چگونگی ثبت توضیح داده شد ولی در این مرحله یادآوری می‌نماید چنانچه کسری برآورده شده همانند توضیحات بند الف در حسابها انعکاس یافته باشد علی‌الاصول کسری به قیمت فروش تعیین گردیده و به هنگام تحویل کالا نیز معادل ارزش فروش آن از حساب بدهی مسؤؤل انبار قابل کسر می‌باشد ولی چون قیمت خرید کالا می‌بایست در حساب خرید منظور گردد مابه‌التفاوت ارزش خرید و فروش کالا قابل کسر از سود و زیان سال ۸۰ می‌باشد زیرا در سال ۸۰ قیمت فروش کالا به عنوان کسری در صورت‌حساب سود و زیان ثبت و سود سال ۸۰ را افزایش داده که با این سند سود سال ۸۰ تعدیل می‌گردد ولی چنانچه کسری سال ۸۰ به قیمت خرید برآورد و در حسابها انعکاس یافته باشد سند پیشنهادی در بند الف کفایت نموده و تعدیل سود و زیان سال ۸۰ ضروری نخواهد بود.

۴- در خصوص سؤال مطرحه در بند ۴ به هنگام پاسخ سه سؤال اول حسب مورد توضیح کافی ارائه شده و توضیح بیشتر در این خصوص ضروری به نظر نمی‌رسد.

در پایان یادآوری می‌نماید که در نامه ارسالی در خصوص کالاهای ارائه شده توضیحی داده نشده که این کالاها، همان کالاهاییست که در انبارگردانی کسری آنها مشاهده گردیده و یا کالاهای دیگری بجای آنها ارائه گردیده است. شایسته است مسؤؤلین شرکت در این خصوص دقت بیشتری مبذول دارند تا کالاهای کم‌ارزش بجای کالاهای اساسی و قابل توجه ارائه نگردد. ضمناً متذکر می‌گردد که کسری کالای مشاهده شده در پایان هر دوره می‌بایست دقیقاً تعیین و به قیمت فروش بحساب بدهی افراد مسؤؤل منظور و در اولین مهلت ممکنه وصول و یا از محل تضمین مأخوذه از مسؤؤلین ذیربط تأمین گردد، زیرا تا تأخیر در این خصوص موجبات تضعیف بنیه مالی تعاونی و مدیریت آن را فراهم خواهد آورد.

کالاهای ارائه شده به طور قطع موجبات افزایش حساب سود و زیان شرکت را فراهم خواهد آورد که در این صورت قیمت خرید کالای موردنظر به عنوان موجودی پایان سال قبل تلقی و سند مربوط به شرح زیر قابل انعکاس در دفاتر خواهد بود.

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
موجودی کالای اولین دوره	xxx	
سود و زیان سال ۸۰		xxx
اصلاح حساب موجودی کالا و سود زیان		
بعلت تأمین کسری کالا توسط مسؤؤل انبار		

قیمت‌های فوق به قیمت خرید بوده و ارزش فروش آن نیز همانند موجودی اول دوره در حسابهای کنترل ریالی انعکاس

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
خرید کالا	xxx	
بدهکاران		xxx
وصول کالا در ازای بدهی مسمول انبار شرکت طبق لیست پیوست		

که در این مرحله لیست کالاهای تحویلی پس از قیمت‌گذاری به قیمت خرید ضمیمه سند حسابداری شده و قیمت فروش آن نیز طبق روال معمول شرکت به هنگام خرید کالا در حسابهای مربوط به کنترل ریالی انعکاس داده می‌شود.

ب: چنانچه بابت کسری محاسبه شده در پایان سال قبل ثبتی در حسابها صورت نگرفته باشد، بدیهی است که حساب سود و زیان شرکت صحیح نبوده و ارزش